

Številka: 70/02-13
Datum: 11.11.2013

**Agencija za pošto in elektronske
Komunikacije Republike Slovenije**
Stegne 7, p.p. 418
1001 Ljubljana

Info.box@apek.si

**ZADEVA: PRIPOMBE IN PREDLOGI DRUŽBE TELEKOM SLOVENIJE NA OBJAVLJENI
OSNUTEK INFORMATIVNEGA MEMORANDUMA ZA JAVNI RAZPIS ZA DODELITEV
RADIJSKIH FREKVENC ZA ZAGOTAVLJANJE JAVNIH KOMUNIKACIJSKIH
STORITEV V RADIOFREKVENČNIH PASOVIH 800 MHz, 900 MHz, 1800 MHz, 2100 MHz
IN 2600 MHz, Z JAVNO DRAŽBO**

**ZVEZA: OBJAVE NA SPLETNI STRANI AGENCIJE DNE 20.9.2013, 7.10.2013, 16.10.2013,
25.10.2013 IN 28.10.2013**

SKLIC: OPR. ŠT. 38144-7/2013

Spoštovani,

Po prejemu in objavi vabila na javno posvetovanje v zvezi z osnutkom Informativnega memoranduma, smo vam dne 21.10.2013 kot naše izhodišče za razpravo poslali preliminarne pripombe, komentarje in vprašanja na vsebino do takrat objavljenega osnutka Informativnega memoranduma in dosedanjega postopka priprav na javno večfrekvenčno dražbo. Ker smo želeli dodati svoj prispevek k kvaliteti razprave na javnem posvetovanju, smo naše prve komentarje poslali že pred potekom objavljenega roka za posredovanje pripomb.

Dodatno k dokumentu, ki smo vam ga poslali dne 21.10.2013 in komentarjem, ki smo jih objavili na Forumu, vam v nadaljevanju, upošteva vaše odgovore na naša vprašanja, objavljena na Forumu, pošiljamo še naslednje pripombe in predloge na objavljene osnutke Informativnega memoranduma z dne 20.9.2013, 7.10.2013 in 25.10.2013:

1. Splošne pripombe:

Zaradi negotovosti, povezane s predlagano spremembo Zakona o elektronskih komunikacijah (ZEKom-1), prelagamo, da Agencija čim prej objavi alternativna pravila dražbe v skladu z veljavnim ZEKom-1, ki naj se uporabijo v kolikor ZEKom-1 ne bo spremenjen do decembra 2013.

Želimo poudariti, da se bo z morebitnim dodatnim zamikom dražbe vse bolj odmikala možnost, da bomo operaterji zagotovili kakovostne širokopasovne storitve na podeželju, za kar potrebujemo 800 MHz frekvenčni pas. Agencija zamika podelitev 800 MHz že od leta 2011 in nas s tem uvršča med redke evropske države brez LTE na 800 MHz.

Zakasnitev sili operaterje v investicije v zastarelo tehnologijo ter izgradnjo LTE v mestih in s tem še povečuje razliko med dostopnostjo interneta med mesti in podeželjem.

V kolikor Agencija ne more izpeljati celotnega kompleksnega postopka večfrekvenčne dražbe, tako, da se odločbe o dodelitvi frekvenc izdajo vsaj do 1. junija 2014, predlagamo predhodno ločeno podelitev 800 MHz pasu, kar smo že pisno utemeljili na posvetovanju avgusta 2013.

V tem dopisu smo se omejili na nekaj zelo pomembnih predlogov, za katere smo prepričani, da izboljšujejo kakovost postopka podelitve frekvenc ter zmanjšujejo tveganje neuspešne dražbe (kot npr. Makedonija) ali da pride do za vse udeležence neželenih izidov (kot npr. Švica, Avstrija), ki vodijo v pretirano izčrpavanje operaterjev ali v zmanjševanje konkurence in posledično v slabše in dražje storitve za končnega uporabnika.

Agencijo pozivamo, da objavi jasna pravila dražbe, ki ne puščajo dvomnosti. Na primer, v objavljenem predlogu pravil piše, da Agencija "lahko zahteva dvig depozita", kar se lahko tolmači, da nekateri operaterji lahko dražijo preko depozita, drugi ne.

Predlagamo, da se to nadomesti z "nobena ponudba ne sme presežati znesek depozita", kar je nedvoumno in za vse enako. Podobnih predlogov določil je še nekaj, o njih je razprava na forumu.

Agencija v odgovorih na naša vprašanja omenja, da bodo izhodiščne cene in točke upravičenja znane šele ob razpisu. Zaradi pomembnosti teh podatkov za pripravo na dražbo ter v izogib morebitnim nesporazumom Agencijo pozivamo, da pred tem objavi utemeljen predlog in omogoči javno razpravo, ki naj vodi v ustrezen predlog Vladi.

Telekom Slovenije soglaša z objavo vseh podatkov, ki bodo omogočili, da preverimo izid dražbe in se prepričamo v verodostojnost rezultatov.

Ne strinjamo se s stališčem Agencije, izraženim v objavi podaljšanja roka za zbiranje mnenj na osnutek informativnega memoranduma, da lahko Agencija razpisano dokumentacijo pripravi neodvisno od objavljenega osnutka informativnega memoranduma.

Agencija je v vseh postopkih dodeljevanja frekvenc dolžna upoštevati določilo 33. člena veljavnega Zakona o elektronskih komunikacijah (ZEKom-1), ki določa, da mora biti postopki dodelitve frekvenc odprti, objektivni, pregledni, sorazmerni in nediskriminacijski.

Glede na navedeno utemeljeno pričakujemo, da se vsebina predmeta javnega razpisa ne bo bistveno razlikovala od vsebinskih izhodišč objavljenega Informativnega memoranduma, ki opisuje bistvene elemente napovedanega javnega razpisa: predviden postopek javnega razpisa, podroben opis predmeta, pogojev in poteka javnega razpisa ter obliko in pravila dražbe.

V kolikor bi se med postopkom ugotovilo, da so nujne bistvene vsebinske spremembe objavljenih izhodišč razpisa, predlagamo, da se vsebina bistvenih sprememb skupaj z njihovo obrazložitvijo predhodno pravočasno javno objavi in omogoči posvet z zainteresirano javnostjo. Pričakujem tudi, da bodo vse vsebinske spremembe ustrezno zapisane v Posvetovalnem poročilu, skladno z objavljenimi časovnicami v prilogi 8 Informativnega memoranduma.

Agencija je v odgovorih na naša vprašanja na Forumu zapisala, da informacije o izklicnih cenah in točkah upravičenosti še niso znane in so še v postopku priprave.

Prav tako še vedno nista znana način in rok plačila enkratnega nadomestila za uporabo frekvenc.

Pričakujemo, da bodo vse manjkajoče bistvene informacije vključene v predlog Posvetovalnega poročila, na katerega bo zainteresirana javnost lahko v primernem roku podala pripombe.

Podpiramo odločitev Agencije, da se bodo administrativni stroški dražbe delili med vse dražitelje po enakih delih. S tem se bo preprečilo sodelovanje dražiteljem, ki bi sodelovali na dražbi, ne bi pa imeli resnega namena za nakup frekvenc.

2. Pripombe glede predlaganega postopka dražbe:

2.1. Pripombe glede zagotovitve programske opreme za izvedbo dražbe

Agencija je v odgovorih na Forumu napisala, da bodo podatki o programski opremi za izvedbo dražbe razkriti po objavi sklepa o izbiri dražiteljev. Poznavanje programske opreme za izvedbo dražbe je nujno, da se lahko dražitelji primerno pripravijo na sodelovanje na dražbi.

Zaradi zahtevnosti tipa dražbe CCA se morajo dražitelji ustrezno usposobiti za pravilno postavljanje ponudb. V državah, kjer so dražbo tipa CCA že uspešno izvedli (npr. Irska), je bila programska oprema na voljo štiri mesece pred začetkom dražbe.

Predlagamo, da Agencija objavi programsko opremo za določanje zmagovalca in zmagovalne cene (Winner determination and Pricing software- WDP) vsaj tri mesece pred začetkom dražbe.

Zaradi strokovno zahtevnega besedila pripomb v nadaljevanju obrazložitev podajamo v angleškem jeziku:

The winner and price determination software is crucial for a proper preparation for the auction. The complexity of the CCA format means that practice and experience with the winner and price determination rule is a prerequisite for being able to bid in a CCA on a well-informed basis. Since the price rule is a generalised second-price rule it will in many actual cases be impossible to determine the winners and especially the prices without the WDP (Winner Determination and Pricing) software. In other words, the WDP software is a necessary tool to understand the auction rules. This was the purpose of releasing the WDP software in other auctions, e.g. in the Irish 800, 900 and 1800 MHz auction where the WDP software was released *“for the purposes of understanding the auction rules”*.¹

There is also a financial aspect in the need for timely release of the winner and price determination software. The complexity of the price determination algorithm means that the price and winner determination software is necessary to calculate expected prices in the auction. Therefore, the winner and price determination software is required to give precise recommendations to the management and the board about the expected funds required for the auction. Both from a commercial perspective (management and board approval of the funds set aside for the auction) and from a financial perspective (obtaining the expected funds before the auction) it is too late to receive the software one month in advance of the auction.

In the Irish 800, 900 and 1800 MHz auction, which also used a CCA format, the WDP software was released more than four months in advance of the auction.² This gave the participating bidders adequate time to use the software to familiarise themselves with the auction rules. Furthermore, the Irish regulator ComReg emphasised another benefit of a timely release of the WDP software, namely that it allows bidders and interested parties to discover potential errors or omissions in the software or the rules:

¹ ComReg's Multi-Band Spectrum Release Workshop – 8 June 2012, page 115 of 129, see http://www.comreg.ie/_fileupload/publications/ComReg1261a.pdf.

² The WDP software was released on 11 June 2012, cf. ComReg's Multi-Band Spectrum Release Workshop – 8 June 2012, page 115 of 129, see http://www.comreg.ie/_fileupload/publications/ComReg1261a.pdf. The auction started on 16 October 2012.

“Interested Parties can continue their familiarisation of the WDP software up to the Application Date of 20 July 2012, and Bidders thereafter. Should an Interested Party discover any errors or omissions or lack of clarity associated with the WDP software, the Award Process allows Interested Parties to bring such errors to ComReg’s attention as follows:

“If Interested Parties discover any error or omission or lack of clarity in this Information Memorandum, such Interested Parties must immediately notify ComReg in writing of such error, omission or lack of clarity which will be resolved by ComReg in such manner as it considers appropriate.” (Paragraph 5.25 of Document 12/52)”³

For these reasons we strongly encourage APEK to release the WDP software at least three months in advance of the auction.

2.2. Pripombe glede zagotavljanja preglednosti dražbe

Po nam dostopnih informacijah, do sedaj še v nobeni državi ni bila izvedena dražba tipa CCA, v kateri bi bilo v začetnih krogih razkritih tako malo informacij o skupnem povpraševanju (aggregate demand). Običajno uporabljeno pravilo je, da se v začetnih krogih objavi skupno povpraševanje in se na ta način izboljša kakovost draženja in s tem tudi uspešnost dražbe.

Primeri dražb, kjer je bilo vsakem krogu podano skupno povpraševanje so: Danska 2010 in 2012, Avstrija 2010, Irska 2012, Nizozemska 2012, Švica 2012, Velika Britanija 2013.

Avstrijska dražba za 800, 900 in 1800 MHz se je začela brez podanega skupnega povpraševanja, vendar so to med potekom dražbe spremenili, saj se je izkazalo, da prvotna odločitev ni bila pravilna. Pri 700 MHz dražbi v Kanadi prvotno podajanje skupnega povpraševanja ni bilo predvideno, vendar so to spremenili zaradi kritike dražiteljev tako, da so zakrili samo informacijo v zadnjem krogu začetnega dela dražbe.

Začetni krogi so namenjeni odkritju cene (price discovery), kar je oteženo, vkolikor skupno povpraševanje ni podano v vsakem krogu. Dražitelji vidijo da se cena viša, kar kaže na povpraševanje večje od ponudbe, vendar to ne zadošča. V kolikor cena naraste na visoko vrednost in hkrati pade ponudba, lahko dražitelj vseeno sklepa, da je ponudba veliko večja od povpraševanja glede na visoko ceno, čeprav je ponudba že padla pod povpraševanje.

Zaradi zahtevnosti podrobne razlage problematike pomanjkljive preglednosti o skupnem povpraševanju, vam v nadaljevanju podrobno razlago, ki smo jo prejeli od naših svetovalcev, posredujemo v angleškem jeziku,

The problem with lack of transparency into aggregate demand stems from breaking the link between prices and aggregate demand. Bidders are given full information about prices but only *an indication* about aggregate demand. As mentioned above this harms the efficiency of the important price

³ ComReg, Provisional answers to question 5 submitted in relation to the Multi-Band Spectrum Award Process, page 4, see http://www.comreg.ie/_fileupload/ComReg%20MBSA%20Q5%20FINAL.pdf.

discovery process without incentivising collusion or strategic bidding. This is highlighted in a number of academic articles:

*"In a combinatorial clock auction the round-by-round revelation of information is limited to aggregate measures of competition. Limiting round reports to prices and excess demand for each product gives the bidders the information needed to form expectations about likely prices and to resolve common value uncertainty, yet such reports do not allow the signalling strategies that support tacit collusion. Moreover, the streamlined report simplifies bidder decision-making and keeps the bidders focused on what is most relevant: the relationship between prices and aggregate demand."*⁴

*"Bidders are provided the minimal information needed for price discovery—the prices and the excess demand. Bidders are not distracted by other information that is either extraneous or useful as a means to facilitate collusion."*⁵In many other cases, the discussion about transparency is about whether more information than aggregate demand should be given in auction rounds. In these auctions the choice of just revealing aggregate demand is a compromise between price discovery, low competition and bidder asymmetries:

*"The majority of countries auctioning 2.6GHz spectrum have opted to restrict transparency. For example, in Norway, Sweden, Finland, Denmark, Netherlands and the United Kingdom (original proposals), regulators all opted for anonymous bidding, only releasing information about aggregate demand on a round-by-round basis. Sweden, Finland and Denmark also decided not to announce the identity of participants in advance of the auction. In these countries, restrictions on information were presumably viewed as a practical way of balancing competing concerns about price discovery, low competition and bidder asymmetries."*⁶

"We remain of the view that the options to reveal more information than aggregate demand per category of lot (e.g. anonymised bids) would create risks of strategic behaviour, including potential entry

4

4 P. Cramton, "Spectrum Auction Design", 15 April 2012, page 9.

5

5 Lawrence M. Ausubel, Peter Cramton, and Paul Milgrom, "The Clock-Proxy Auction: A Practical Combinatorial Auction Design", *Combinatorial Auctions*, MIT Press, Chapter 5, 115-138, 2006, page 15.

6

6 C.f. DotEcon, "Fixed or flexible? A survey of 2.6GHz spectrum awards", Discussion Paper, June 2010, issue 10/01, page 24/25.

*deterrence, that are likely to outweigh potential advantages. We are therefore proposing to release to bidders aggregated bid information only.*⁷

Na podlagi navedenega predlagamo Agenciji, da dražiteljem sporoči skupno povpraševanje po vsakem začetnem krogu. S tem se doseže kompromis med učinkovitim odkrivanjem cene, majhnim tekmovanjem in različnimi dražitelji. V kolikor je Agencija izločila razkrivanje skupnega povpraševanja v vsakem začetnem krogu zaradi vsebine dopisa Javne Agencije za varstvo konkurence- AVK, ki je vključeno v informativni memorandum, bi želeli poudariti, da so zahteve AVK izpolnjene, tudi če je informacija podana. Zelo verjetno strokovnjaki AVK niso seznanjeni z vsemi podrobnostmi dražbe tipa CCA in tudi ne s posledicami predloga Agencije, da se v začetnih krogih ne posreduje podatkov o skupnem povpraševanju.

2.3. Pripombe glede števila ponudb v dodatni ponudbi

Predlagana dražba dovoljuje vsakemu dražitelju največ 1000 ponudb v dodatnem krogu. Predlagamo, da se omejitev dvigne na 3000. Edini možni razlog za omejitev je zahtevnost izračunov. Z omejitvijo se zmanjšuje uspešnost dražbe, saj dražitelji ne morejo oddati vseh ponudb, ki bi jih želeli. V vrsti evropskih držav so imeli omejitve višje od 1000. S predlagano spremembo zahtevnost izračuna ne presega računalniške zmogljivosti, ki so jo imeli na razpolago v drugih državah.

Preglednica po državah:

Figure .1: Maximum number of packages in the supplementary round

Denmark, 2.6 GHz auction (2010)	1	No limit
Austria, 2.6 GHz auction (2010)	1	No limit
Denmark, 800 MHz auction (2012)	1	No limit
Ireland, 800, 900 and 1800 MHz auction (2012)	3	3,000
Netherlands, 800, 900, 1800, 1900, 2100 and 2600 MHz auction (2012)	6	2,000
Switzerland, 800, 900, 1800, 2100 and 2600 MHz auction (2012)	5	3,000
UK, 800 and 2600 MHz auction (2013)	2	4,000
Austria, 800, 900 and 1800 MHz auction (2013)	3	3,000

7

⁷ Ofcom, "Consultation on assessment of future mobile competition and proposals for the award of 800 MHz and 2.6 GHz spectrum and related issues", 22 March 2011, section 9.85, page 123.

2.4. Pripombe glede časa med zadnjo začetno ponudbo in dodatno ponudbo

Trenuten predlog predvideva en sam delovni dan med zadnjo začetno ponudbo in dodatno ponudbo, kar predstavlja praktično omejitev za uspešno izvedbo dražbe. Predlagamo, da se ta čas poveča na tri polne delovnike.

Odločitev za ponudbe v dodatnem krogu je zelo pomembna in zahtevna. Ponudbe imajo velik vpliv na rezultat dražbe, saj tu lahko dražitelji prvič izrazijo svoje želje za več kot eno ponubo po ceni, ki jo sami določijo v skladu s pravili dražbe.

V vsakem začetnem krogu se dražitelji odločajo za eno ponudbo po določeni ceni. V dodatnem krogu morajo izbrati 1000 (ali po našem predlogu 3000) izmed 842120 možnih ponudb ter za vsako ponujen znesek. Ta izbira ni možna, dokler ni znan zaključek prvega kroga dražbe.

Odločitev v dodatnem krogu je težavna tudi brez časovne omejitve, vsekakor ne zadošča en dan. Časovna stiska poveča možnost napake, ki izniči učinkovitost dražbe. Tudi v drugih evropskih državah je bil čas za pripravo dodatnih ponudb vsaj tri delovne dni, kar predlagamo tudi za dražbo v Sloveniji.

2.5. Pripombe glede predloga dviga trenutne objavljene cene

Trenutna pravila dražbe navajajo dvig trenutno objavljene cene med 1% in 100%, čeprav Agencija pričakuje dvig med 2% in 20%. Edini možni razlog za povečanje trenutno objavljene cene do 100% je, da se dražba pospeši, saj se isti rezultat doseže z večimi krogi z manjšimi stopnjami povišanja trenutno objavljene cene.

APEK tudi prosimo, da jasno definira kriterije za dvig ali spust zneska in s tem operaterjem omogoči boljšo predvidljivost postopka.

Trenutna pravila omogočajo pospešitev dražbe s tem, da APEK izvede več krajših začetnih krogov. APEK tudi prosimo, da jasno definira kriterije za dvig ali spust zneska in s tem operaterjem omogoči boljšo predvidljivost postopka.

Pri velikih povečanjih cene za pospešitev dražbe lahko pride do izgube informacije in zmanjšanja učinkovitosti dražbe. Na primer, če dva dražitelja tekmujeta za isti lot, se pri velikem povečanju lahko oba odločita, da ne nadaljujeta v naslednjem krogu. S tem se izgubi določanje cene: znano je le, da nihče ni pripravljen plačati prevelikega zneska. Pri manjšem povečanju (2 do 20%) se zmanjša verjetnost, da pride do istočasnega odstopa dveh dražiteljev pri tekmovanju za en sam preostali lot.

APEK prosimo, da povečanje zneska omeji na 1 do 20% namesto 1-100%, kot je sedaj predlagano. S tem se poveča zanesljivost dražbe, ne da bi APEK izgubil možnost pospešiti dražbo.

2.6. Pripombe glede vrednosti neprodanih lotov

Majhna, a pomembna podrobnost dražbe tipa CCA je, kako so ovrednoteni loti pri pravilih za izbiro zmagovalca in plačila. Trenutni predlog jih vrednoti po izhodiščnih cenah, ne 0, s tem, da doda slepe ponudbe za vsak posamezen lot.

De facto standard pri evropskih CCA dražbah je, da se neprodane lote vrednoti z zneskom 0. To jamči učinkovit rezultat dokler ponudbe presegajo izhodiščne cene. Princip CCA je, da se trži ponudbe in ne posameznih lotov in s tem se tudi ne vrednoti posamezni lot, temveč samo celotna ponudba, ki mora biti višja od izhodiščnih cen.

Povsem nasprotno s pricipi CCA je, da se neprodani loti vrednotijo po izhodiščnih cenah. V primeru, da dražitelji visoko vrednotijo določene lote v ponudbi, druge pa minimalno, ta ponudba ne more biti uspešna, če dražitelj ne vrednoti lota nad izhodiščno ceno. Predlagana rešitev vnaša možnost neučinkite dražbe z neprodanimi loti tudi v primeru, ko je skupna cena veliko višja kot izhodiščna. Novo pravilo ruši princip CCA s tem, da zahteva vrednotenje posameznega lota, ne celotnega paketa.

Upošteva je princip CCA, je večina evropskih regulatorjev izbrala vrednost nič. Potrebno je upoštevati tudi, da ni bilo za pričakovati neprodanih lotov pri Avstrijski 800/900/1800 MHz dražbi.

Preglednica po državah:

CCA	Value of unsold blocks in winner and price determination
Denmark, 2.6 GHz auction (2010)	Zero
Austria, 2.6 GHz auction (2010)	Zero
Denmark, 800 MHz auction (2012)	Zero
Ireland, 800, 900 and 1800 MHz auction (2012)	Zero
Netherlands, 800, 900, 1800, 1900, 2100 and 2600 MHz auction (2012)	Zero
Switzerland, 800, 900, 1800, 2100 and 2600 MHz auction (2012)	Zero
UK, 800 and 2600 MHz auction (2013)	Reserve price
Austria, 800, 900 and 1800 MHz auction (2013)	Reserve price

Agenciji predlagamo, da sledi večini evropskih regulatorjev in vrednoti vrednost na nič. S tem se ohranja princip CCA, da se trži ponudbe in ne posameznih lotov ter se izogni možni neučinkoviti neprodaji lotov.

2.7. Druge pripombe glede predlaganega postopka dražbe

Trenutna pravila o tem, kaj se zgodi z izhodišnimi ponudbami in točkami upravičenja v primeru, da ni povpraševanja po bloku A3 s strani upravičenih dražiteljev, niso jasna. V tem primeru se blok A2 poveča, česar ostali dražitelji niso pravočasno vedeli. Predvidevamo, da se v tem primeru poveča izhodiščna ponudba ter število točk upravičenja, vendar nam ni jasno, kakšen je postopek.

2.8. Pripombe glede razdelitve lotov

Kot razumemo, je lot A2 lahko 2x10 MHz, 2x15 MHz ali 2x20 MHz, odvisno od ponudbe za lot A3.

Loti na 800 MHz so imeli 2x5 MHz ali 2x10 MHz na vseh dosedanjih dražbah, kar pomeni, da je 800 MHz pas redka in dragocena dobrina in zato posamezni bloki niso presegali 2x10 MHz.

Skratka, predlagane obveznosti je nemogoče izpolniti, drakonska kazen predstavlja nevzdržno tveganje, tako da obstoja velika verjetnost, da lot A2 ne bo podeljen.

Predlagamo, da v kolikor nihče od upravičencev ne želi lot A3, se lot A2 poveča do 15 MHz, prav tako tudi lot A1.

Spektralne kapice, definirane v Informativnem memorandumu, so smiselne in pravične do vseh udeležencev ter omogočajo tekmovanje. Agenciji predlagamo, da na 900 MHz pasu uvede lote 2*2.5 MHz za učinkovito izrabo tega pasu, kar smo že opisali in predlagali v prvem delu pripomb, ki smo vam jih posredovali 21.10.2013.

2.8a: APEK ponovno pozivamo, da v pasu 900 MHz spremeni širino lota na 2.5 MHz in s tem vsaj teoretsko omogoči sedanjo razdelitev, kar smo že večkrat utemeljili, tu bomo ponovili samo glavne razloge:

- Samo sedanja razdelitev omogoča vsem trem operaterjem 5 MHz za širokopasovne storitve WCDMA ali LTE, pri tem lahko nadzorujemo motnje z uporabo GSM tam, kjer W900 ni možen (obmejni pas).
- Dve stari GSM 900 omrežji sta zgrajeni tako, da za pokrivanje podeželja upoštevata 12.5 MHz pas, zato se celice prekrivajo. Tudi v prihodnosti je za nemoteno delovanje GSM potrebnih vsaj 7.5 MHz, drugače bo zaradi interferenc prišlo do opaznega zmanjšanja pokrivanja, predvsem v hribovitem in obmejnem pasu, kar bo med drugim tudi zmanjšalo dostopnost do storitve klica v sili (112).
- Razdelitev preferenčnih frekvenc v obmejnem pasu ne omogoča GSM pokrivanja ob meji, v kolikor operater nima preferenčnih frekvenc. Kritični sta meji z Madžarsko in v nekaterih kombinacijah tudi z Hrvaško. Objavljena tabela je napačna: prosimo APEK, da jo popravi in izvede simulacijo pokrivanja ob meji z upoštevanjem dogovorov o preferenčnih frekvencah.

Izvedba te spremembe je preprosta, saj se samo spremeni opis 900 MHz pasu in poveča število lotov. Vztrajanje na 5 MHz lotih pomeni opazno poslabšanje enega izmed treh omrežij na tem pasu brez možnosti za ohranitev sedanjega stanja. Hkrati uvedab 2.5 MHz lotov ne prejudicira izida: vsekakor imamo operaterji možnost draženja v skladu z lastno oceno vrednosti posameznega lota, in s tem dražba ni okrnjena v nobenem segmentu.

3. Pripombe na predlog posebnih obveznosti pokrivanja in Seznam naselij (Priloga 6)

Agencijo pozivamo, da omili zahtevani kriterij po 100 % pokrivanju naselij ter da predvidi smiselno kazen za neizpolnjevanje zahtev, saj je odvzem frekvenc in ugašanje omrežja prehud ukrep za operaterja in za uporabnike že zgrajenega omrežja.

Agencija je zakasnjeno objavila nedokončen seznam naselij v poglavju 6. Pozdravljamo odločitev za podaljšanje razprave o obveznostih pokrivanja, saj v izredno kratkem času nismo uspeli narediti dokončne analize, kaj predlog pomeni za operaterja.

Brez dokončnega seznama je to nemogoče, zato Agencijo prosimo za dokočen seznam, ki se v naslednjih treh letih ne bo več spreminjal.

Prvi rezultati kažejo, da so zahteve neuresničljive. Tudi z najboljšo voljo operaterjev in z neomejenimi sredstvi za investicije je nemogoče pridobiti vsa soglasja in dovoljenja in zaključiti gradbena dela za vse lokacije s seznama v predvidenem času. Večje število naselij tudi z GSM ni pokrito, kar kaže na težavnost terena, pri tem so zahteve za 800 MHz veliko strožje kot za GSM, kjer lahko medesbojno motenje celic rešujemo z ustreznim frekvenčnim planiranjem in kar je osnovni razlog, zakaj želimo ohraniti 12.5 MHz na 900 MHz pasu.

V primeru, da operater izpolni zahteve na 299 izmed 300 naselij, je kazen odvzem frekvenc in izničenje visoke investicije v izgradnjo omrežja. S tem se tudi ukine delovanje storitve prebivalcem v že pokritih 299 naseljih.

Brutalnost in neizprosnost take zahteve omogoča špekulacije o drugačnih rešitvah, kar lahko vodi v neželjeno situacijo, bodisi v kasnejše spremembe pravil v okviru pravnih možnosti, bodisi v nerazumno izsiljevanje s strani lokalnih skupnosti.

Agencijo pozivamo, da kriterij spremeni v "zagotoviti pokrivanje vsaj 80% naselij" iz priloženega seznama v treh letih. Prepričani smo, da lahko APEK poišče primerno kazen za neizpolnjevanje zahteve, ki bo operaterja motivirala in ne bo ogrožala delovanja omrežij za obstoječe uporabnike.

Za pokrivanje zadnjih izmed nepokritih naselij bo nujno sodelovanje z državnimi organi, verjetno v okviru projektov GOŠO, z odprtimi baznimi postajami ali s podobnimi ukrepi, kar presega cilje sedanje dražbe in jih zato ne moremo upoštevati pri trenutnih analizah, saj nam še niso znani.

3.1 Postopek gradnje baznih postaj

Do zaključka dražbe in izdaje veljavnih ODRF operaterji lahko pripravljamo nominalne načrte izgradnje, vendar ne moremo začeti z ustreznimi postopki. Poleg ZEKOM na dinamiko izgradnje omrežij vpliva še vrsta drugih zakonov, ki jih moramo upoštevati. V kolikor bodo prostorski plani dovoljevali umestitev baznih postaj v prostor, sam postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja od prvih pogovorov z lastniki zemljišč, do sklenitve pogodb, objave namere gradnje na Apek, projektiranja ter izpeljava postopka na UE oz. na Ministrstvu traja najmanj 2 leti. Bazna postaja v obliki antenskega stolpa z napravami se namreč šteje kot zahtevni objekt, kar pomeni pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo, kar vsebuje tudi skladnost gradnje.

Seznam je nepopoln, ni dokončen, predlagane obveznosti pokrivanja pa niso realno izvedljive. V kolikor bodo prostorski plani dovoljevali umestitev baznih postaj v prostor, sam postopek za pridobitev gradbenega dovoljenja od prvih pogovorov z lastniki zemljišč, do sklenitve pogodb, objave namere gradnje na Apek, projektiranja ter izpeljava postopka na UE oz. na Ministrstvu traja najmanj 2 leti. Bazna postaja v obliki antenskega stolpa z napravami se namreč šteje kot zahtevni objekt, kar pomeni pridobitev gradbenega dovoljenja za gradnjo, kar vsebuje tudi skladnost gradnje.

- Prostorski plani:

Osnova za vsako planirano BP so veljavni prostorski akti, bodisi OPN, OPPN, DLN, PUP in drugi. Območja, ki pa so trenutno del postopkov za zagotovitev ustreznega pokrivanja in ki so tudi del spiska, ki ga navaja Apek, pa so v veliki meri problematična prav glede na prostorske plane. Veliko občin namreč še vedno ni sprejelo s strani države zahtevanih občinskih prostorskih načrtov. Starejši prostorski akti so za postavitev baznih postaj sila neugodni, predvsem z vidika neuvrščanja BP v njih. Tako je potrebno v prvi vrsti za legalno namestitvev BP ustreznost PA rešiti z občino. Tako postopki za spreminjanje planov v širšem območju MOMB potekajo že od leta 2008 in prav iz tega razloga je gradnja BP na tem območju zastala. Poseben problem so primeri nekaterih občin, kjer so dikcije v PAjih, da se BP sme postaviti najmanj 100 ali celo 200 metrov od meje gradbenih parcel objektov namenjenih za zdravstvo, šolstvo, otroških igrišč in stanovanjskih objektov. Problematična je predvsem omemba stanovanjskih objektov, saj so to tudi razni vikendi, kmetije, kmečki turizmi in podobno, ki so po večini ravno na ruralnem območju. Tako pri nekaterih manjših občinah dejansko BP ne moremo nikamor umestiti, kjer bi karkoli doprinesla mobilni mreži. Spremembe in dopolnitve tovrstnih prostorskih aktov pa, v kolikor so sploh v interesu posamezne občine, trajajo več let. Problematici so tudi državni lokacijski načrti, saj nikoli ne omenjajo možnosti BP na območju DLNja. Je tudi primer, ko je okoljsko ministrstvo z DLNjem celo želelo porušiti BP z gradbenim dovoljenjem (Lj Vrhovci).

V večini območij tako ni možna gradnja s čimer se postopki tako ustavijo že ob samem pregledu prostorskih planov. Za to, da pa se plani spremenijo pa, kot že navedeno, je potreben postopek, ki pa ni krajši od nekaj let in ki se v primeru pripomb soglasodajalcev še dodatno zavleče.

- Soglasja

Glede na to, da pa je tudi večji del območij, ki je trenutno še nepokrit del zaščitene območij pa so v postopku težava tudi soglasja, ki jih mora operater pridobiti za namen gradnje na teh območjih. Slovenija ima glede na svojo lego, različne habitate, vodne vire, reliefnost, količino gozdnih območij in dolgo zgodovino ogromno tako ali drugače varovanih območij. V grobem Natura2000 (gre za območje na več kot tretjino Slovenije), Triglavski narodni park (84.805 ha) in kulturni spomeniki ter njihovi varovalni pasovi (v Sloveniji je preko 26.780 enot kulturne dediščine). To pomeni za legalno gradnjo baznih postaj veliko različnih omejitev ali celo prepovedi. Za vsako zelena bazno postajo v vsakem varovanem območju je potrebno pridobiti pogoje in kasneje soglasje pristojne inštitucije. Tako lahko pridobivanje mnenj, pogojev in soglasij traja od 14 dni pa tudi do več mesecev (vključujoč skupne ogleda s pristojnimi, izdelave načrtov - predlogov, izdelave fotomontaž in drugo). Lahko gre pa za cela območja, kjer v varovalnem pasu BP ne smemo namestiti bodisi zaradi varovanja naravne dediščine. Problematika umestitve BP v prostor z vidika soglasij je tudi zaradi usmeritev in pogojev Javne agencije za civilno letalstvo, prav tako Slovenskih železnic (slednje imajo 200 metrski varovalni pas v vsako smer merjeno od robov tirov) - kar sicer ni problem, problem je pri pogoju, da BP ne sme biti bližje tirom kot znaša višina BP + 8 metrov.

Tako gre v prvi vrsti za pridobivanje soglasij za varstvo kulturne dediščine, zavoda za varstvo narave, spomeniškega varstva,... pri čemer se postopek od določitve lokacije in same gradnja tako še dodatno zavleče. Tukaj je namreč potrebno upoštevati tudi, da gre pri veliko potencialnih mikrolokacijah za območje gozda, mogoče celo posebno varovanega gozda (v območje slednjega se BP ne sme

postavljati) in za kmetijska zemljišča, po večini za najboljša. Že Zakon o kmetijskih zemljiščih je naravnano v smeri nepostavljanja baznih postaj na območja najboljših kmetijskih zemljišč (za razliko od veliko drugih objektov GJI) in to večina občin hoče upoštevati oziroma še bolj zastrujejo. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da v ruralnih območjih otežuje gradnjo tudi nasprotovanje lokalne skupnosti in posameznikov, ki dejansko s svojim nasprotovanjem zavlečejo postopke za več let (7 let) in v določenih primerih kljub postopkom in dobljenim tožbam lokacije niso operativne (Ce Zagrad, Vrtača pri Semiču,...).

- Postopek za pridobitev GD

V tovrstnih primerih, kjer so BP planirane v varovanih območjih in kjer PA niso jasno opredeljeni glede gradnje pa predstavlja določeno problematiko tudi sam postopek za pridobitev GD. UE oz. pristojno Ministrstvo se pred izdajo takšnega GD še dodatno poglobi v izdane prostorske plane, soglasja, stališča lokalnih skupnosti,.. kar pa pomeni, da postopek tako ni zaključen v razumnem roku.

Gradnja na lokacijah, ki so navedene v spisku, glede na naše dolgoletne izkušnje ne bo izvedljiva v dveh ali treh letih, saj seznam dejansko predstavlja območja, ki iz vidika varovanih območij in upoštevanja prostorskih aktov kažejo na izjemno zahtevnost, predvsem pa dolgotrajnost postopka.

Zaključek:

Agencijo vljudno naprošamo, da naše predloge in pripombe skrbno preuči in jih v največji možni meri upošteva pri izdelavi Posvetovalnega poročila. V kolikor bi Agencija po pregledu tega dokumenta ugotovila, da potrebuje dodatna pojasnila ali utemeljitev posameznih predlogov, smo svoje predloge pripravljene dodatno pisno ali ustno utemeljiti.

Lep pozdrav,

Pripravili:

Iztok Saje

Mojca Štros

Mag. Zoran Vehovar

Član uprave

